

Старші пані як явище

Ірина Матурата

ОЗНАЙОМЧИЙ ФРАГМЕНТ

© Видавництво «Богдан». Усі права застережено.

Фрагмент надано для ознайомлення. Повна книжка — nashaknyga.com.ua

Ірина Матурата

Старші пані як явище

Оповідки

Старші пані. Oratorio pro domo sua 1

Багато добрих слів написано про дівчат і жінок дівчатами і жінками. Світ видається їм нескаламученим, свіжим, п'янким, не обмеженим у просторі й часі. Думки їх повносили й не зіпсуті умовностями, багаторічними штампами та нашаруваннями. Слова їх меткі, разючі, дошкульні, безапеляційні. Уподобання зрозумілі цілій їхній спільноті, судження різкі і... справедливі. Живуть вони потужно, яскраво, неординарно. Зневажають філістерство – вбогий затишок, одноманітний побут, усталений триб життя. Чи існують у бутті дрібниці? Може, й так, але вони нездатні зіпсувати паннам відчуття, що вони будуть молодими завжди.

Але! Якась зловісна закономірність існує у тому, що зрілість таки настає – спроквола, по-зрадницьки, на усіх фронтах. І якогось дня ти розумієш, що – все! Ти – старша пані! І твої інтереси давно вже змінилися, а ти й не зауважила цього. Так, ти хочеш усього – манливих подорожей, непотьмарених пригод, притягальних зустрічей, новітніх вражень... Але!! Обклавшись тонометрами, пігулками та розтираннями, розумієш, що ці зрадливі речові символи старості таки обмежують твої бажання. Частенько, читаючи улюблений віддавна художній твір, ловиш себе на тому, що кут сприйняття цього твору геть змінився. Так, надбавши опис душевного стану героїні, мимоволі думаєш: «Оце ж як у неї тиск піднявся! І тахікардія неабияка! А може, навіть, аритмія...» Далі смієшся, струшуєш із себе сторонні думки і продовжуєш насолоджуватися шедевром.

Звісно ж, усе, що робив раніше, продовжуєш виконувати, але: якось не так! Отож, старші пані стають тонкосльозими, сентиментальними, дріб'язковими, нудними, докучливими,

в'їдливими, буркотливими, безапеляційними у судженнях. Вони – конформістки і в значній мірі залежать від суспільної думки. Їхні крила давно куці, а думки шаблоніві (часом навіть і примітивні). Вони люблять усе узвичаєне, із креном у бік класики. Старші пані – мінімалістки та докучливі моралістки. Часом вони узагалі нестерпні.

Але!!! Вони існують як клас, до того ж численний. З ними треба співіснувати, їх бажано зрозуміти. Вони повинні мати своїх захисників і оборонців.

Отож, розглянемо старших пані як явище.

Старша пані подорожує

Старші пані люблять подорожувати. Найчастіше вони мандрують у мріях, але буває (дуже рідко!), що їхні найсміливіші устремління здійснюються. Ось вона, поїздка, на долоні – і починаються зойки, зітхання та стогнання. П'ються сумнівні заспокійливі засоби; збираються поради всіх родичів та знайомих; сон утікає навіки (тобто до кінця поїздки) – в хвилини ж нічного забуття в уяві постають усі можливі й неможливі жахи, пов'язані з майбутньою подорожжю. З роками поїзди починають їздити швидше (хоча за годину вони долають ту ж відстань, що і 30 років тому), тунелі видаються довшими та темнішими, літаки страхотливо нависають над головою, сидіння в автобусах стають вужчими й стискають з усіх сторін. Мандрівка до Львова, яка в молодості була справою дріб'язковою (їздилося на навчання щотижня), перетворюється на цілу подію.

Пані середнього віку полюбляють прекрасне. Їхнє сприйняття прекрасного дещо (ба навіть дуже) відрізняється від відповідних порухів душі молодої людини. R'n ' B, клубна та психоделічна музика далекі від таких пані, як сучасне морозиво від 11-копієчного аналога їх дівочих часів. Пані пізньої зрілості люблять класичне мистецтво. Вони погано бачать (до речі, з молодості, але тоді це так

не кидалося в очі) і трохи недочувають (з цим недоліком пов'язана купа маленьких пригод). Свого часу отримавши музичну освіту, тепер ущент знівельовану вадами слуху, такі пані радо їдуть «у Львів на оперу».

Отже, в обідню пору літня мадам, бліда й невиспана, але бадьора та рішуча, вирушає в дорогу. Львів зустрічає її жакливою бруківкою, розритими дорогами, хаотичним рухом маршруток і неймовірним паркуванням легків. Оперний – то й справді споруда, яка миттєво піднімає настрій: відразу забувається все буденне й незугарне (пані щиро сподівається, що театр таки ніколи не провалиться у ту свою підземну річку!). Літня пані має свої вподобання щодо найкращого місця – це перша лежа першого ж балкону. Оркестр – як на долоні; співачки і балетні танцівниці в міру привабливі, молоді та недосяжні; оперні голоси майже всі долинають; агорафобія 2 у ложі не загрожує. Ось і увертюра – красуня Аїда – її коханий – публіка розслабилася, почала дрімати, позіхати, розчулюватися, плямкати. Та раптом глядачі стрепенулися і затамували подих – що, невже мистецтво допекло? Та ні! На сцені з'явилась істота, не тільки далека від опери, та ще й без найменшого поняття, як треба тримати публіку в напрузі і, одначе, захопила усіх. Це був звичайнісінький метелик, правда, досить великий і годований! Ось батько Аїди завів тужливу арію – метелик затріпотів крильцями просто навпроти співакового носа; артист звів руки догори – добровільний помічник почав прихилитися до згорьованого плеча; хотів митець набрати трохи більше повітря у легені – публіка затамувала своє дихання: чи ж, бува, не заковтне лементівник свого мимовільного партнера? Старша пані також пережила декілька бентежних хвилин. Нарешті арія скінчилася, голос співака не здригнувся ані на мить, метелик залишився живий. Дивна полегкість розлилася в повітрі. Овації були такі гучні, яких співак іще ніколи не чув. Ось вона, сила мистецтва, помножена на

маленький сценічний ефект.

Пройшов рік. Пані забула сюжет «Аїди», невиразно пам'ятає виконавців оперних арій, мляво наспівує один-два мотиви і лише той маленький метелик яскраво стоїть перед її очима, стійко асоціюючись зі славетною оперою. «А-а-а, «Аїда», – згадує вона, – це там, де метелик!».

Пані їде на природу

Літні люди стають ближчими до природи. Вони нарешті вивчають назви певних рослин та деяких пташок, причому роблять це так ревно, що, коли починають голосно захоплюватись вивченням, це звучить приблизно так: «Яка чудова аквілегія-орлики-водозбір!», або «які цікаві квіточки у диклітри-діцентри-розбитого серця!». Пані завзято вивчають навколишню природу, хаотично тицяють на своїх дачних діляночках все, що скидається на квіти і бідкаються, що їхні піддослідні ростуть трохи не так, як у Нікітському ботанічному саду. Вони згадують свої далекі шкільні часи й ремствують, що так і не вивчили основних пташок свого краю, а тому не можуть стати повноцінними членами намаку (товариства споглядання птахів).

Із приходом літа притомлені рутиною фрау вирушають у дорогу – шукати куточків з нен а в'язливими краєвидами. Вибір падає на Карпати: ландшафт мальовничий, хоча гори трохи й відлякують. Пізньозріла пані разом із подругою вирушає в Яремче. Пересадка в Коломиї, яка вражає тим, що о 7 годині ранку на вулицях повно молодих хлопців та безпритульних собак, а великі калюжі тхнуть свіжим пивом і старою сечею. Обидві пані згорьовані, що дві вранішні години в такому відомому містечку нічого не сказали їм ні про Франка, ні про Музей писанок... Ось він, суб'єктивізм. Можливо, в Яремчі пощастить більше?

Вокзал в Яремчі невеликий та приємний. Приватні готельчики, пансіонати та садиби усюди. Враження таке, що геть усі мешканці є

власниками чогось готельного; кому ж не пощастило, той тримає колибу або коней з бричками. Розпал літа, а туристів катма. Може, всі вони фанати гірських лиж та санчат? Пані-мандрівниці у роздумах сідають на лавку. Поруч з ними присіли сивочолий чоловік та молода дівчина, вони ведуть неспішну розмову польською мовою. Мимоволі прислухавшись (іншомовна говірка завжди збуджує неабиякий інтерес), пані зрозуміли, що йдеться про якийсь готель, у якому поляки щороку відпочивають: «Т am jest bardzo cichiutko!» 3. Тиша і затишок – саме те, що любляють літні люди (хоча й не всі!). Невдовзі з'являється Ігор, господар готелю, чорнявий коротко стрижений чоловік із гострим поглядом та бездоганною (далеко не гуцульською) вимовою. Відбувається сканування обох пань (протягом кількох хвилин власник має зрозуміти, його це гості, чи ні) – і вони запрошені до готелю. Спочатку невеличка безкоштовна екскурсія містечком на машині господаря. Пані його вражають щохвилини, вони налякані, зашорені і справляють враження геть тупих; приклад: коли мадам відходять від машини на 5 метрів, вони бояться бодай на хвилину залишити в салоні сумочку з грошима у 300 гривень, хоча навколо лише гори, ліс та галявини й жодних злодіїв та ївгальників. Нарешті пані поселяються в готелі – новій двоповерховій будівлі з оббитими смерекою стінами та вузесенькими дерев'яними с ходами. Їхня кімнатка на другому поверсі: простенька, але охайна. З вікна видно криту альтанку, де гості можуть обідати, і гойдалку під тентом. Господар дає нашим мандрівницям годину на чепуріння і відправляє на екскурсію околицями містечка. Гідом виступає маленька донька власника «Саламандри» (саме так називається готель, бо на території справді живуть саламандри). Маленькою її назвав сам Ігор, хоча дівчинці років одинадцять, а пані уявили собі крихітку років трьох (і що ми з нею робитимемо на прогулянці; певно, нестимемо на руках?). Худорлява проводирка хутко вирушає

в дорогу, «до вольєрів із дикими звірами». Подорожні обережно цікавляться, чи далеко «ті звірі», вже не уточнюючи ступінь їх дикості. «Та ні, зовсім поруч», – чують у відповідь. Підбадьорені, пані завзято дрібчуть позаду дівчинки. Полудень. Сонце нещадно припікає, цівочки поту стікають, перетворюючись у пустотливі струмочки в цілком несподіваних місцях. Проходить година. Звірів усе нема, та й не дуже вони вже й потрібні. Але ж хліб для годівлі «звірів» закуплено, та й ніяково перед дитиною...

Ось нарешті й тварини. Це не тигри, не пантери і не леопарди, а лишень олені і брудні, нахабні, дикі свині. Знайомство відбувається стрімко – за мить пані повністю винагороджено за хліб-сіль: вони в болоті з ніг до голови, очі заліплені. Що ж, звірі були чудові.

Зворотна дорога безкінечна, але вечір напрочуд м'який і милий. Правда, в тихесенькому готелі, в якому, окрім польської пари і двох пань, ще зупинились молодята з Дніпропетровська, не так вже й тихо – в альтанці далеко за північ лунає навдивовижу мелодійний сміх полячки Казі, вона разом із Тадеком розважає дотепами та вином господаря.

Пані не стали карбувати своїх імен на каменях, але гілку папороті таки вломили «на пам'ять». Щоб як усі. Шлях додому, в готель «Саламандра», був тернистим і звивистим. Було оглянуто річку Прут у всій красі, куплено різноманітні туристські принади (потім виявилось, що ті ж ексклюзивні намиста та сумки продаються і вдома, правда, трохи дешевше, а капелюшки із соломки розлітаються на запчастини від одного поруху руки), сфотографовано місцевих кіз, коней, шашличників, і лише офіціант колиби у стилізованому вбранні із тацею в руках всіляко уникав фотосесії (ховався за дверима, прослизав бічним виходом і таке інше, чим збудив страшну цікавість пані, які вирішили будь-що його зазнимкувати) – й таки не попав у об'єктив.

Чим запам'яталося Яремче? Люди своєрідні (чого варте перше ж запитання місцевого жителя: «А почому у вас в Тернополі брички?»); готелів – море, на подвір'ях багато троянд та... бураків, краєвиди книжкові, тварини у вольєрах свинуваті... Враження теплі. Літні пані трохи розморозилися.

Пані вивчають місцеві красоти

Окрилені попередньою поїздкою, пані сміливо вирушають на штурм місцевого водоспаду. Відвідання Заліщицького району (одного з найвіддаленіших в області) вже видається замиською прогулянкою. Дорога не надокучлива (хіба що жакхливий сморід за с. Острів, де місцевий м'ясокомбінат ароматизує передмістя, ненадовго збиває романтичний настрій), хатинки жителів придорожніх сіл ошатні та доглянуті, в палісадниках багато традиційних українських квітів, і вже під Заліщиками – гори великих жовтогарячих гарбузів якихось неймовірних розмірів, звалених на подвір'ях у купи, що нагадують композицію «великий хаос» у Воронцовському парку. Ось і село Нирків, а відразу за ним – поворот на водоспад. Чим старшою стає людина, тим важче її чимось вразити – вицвітають не лише фарби на обличчі, але й притуплюється гострота сприйняття навколишнього світу, тому якщо літню пані щось зворушує, зазвичай це винятково вартісна річ. Ось так було і з водограєм. Найважливіший момент – зовсім не споглядання мінливої води, а саме очікування зустрічі з нею, а надто ця перша мить – огляд панорами. Краєвид неймовірний – безмірний простір і повний стереоефект величезного котловану. Спочатку виникає враження, що автобус робить круте піке прямо у прірву, аж мимоволі заплющуєш очі, коли ж їх обережно розплющуєш, то помічаєш, що спокійнісінько їдеш польовою дорогою, яка робить сім величезних витків (так званих «сім кіл пекла») по спіралі аж до самого водоспаду. Невеликий узгірок і пані, щасливі та неушкоджені, помічають річку, яка весело, але не

загрозливо стрибає собі між каменями. Правда, положення у цієї річки чомусь вертикальне. Саме завдяки вертикальності й виникають водяні віяла, які так заворюють туристів. Відпочивальники користуються водоспадом, як хто може. Декотрі видираються на верхні пороги і підлазять під товщу води, інші перестрибують з каменя на камінь. Багатьох приваблює пасивне споглядання водограю з навколишньої травички та одночасне поїдання (а часом і пожирання) шашликів та сосисок. Ось тут починається мінор. Наслідки пікніків і великої кількості неорганізованих туристів. Величезна купа сміття поблизу водоспаду. Чахлі кушки не приховують слідів іншої життєдіяльності людини. Клаптики «обухівського» гордо рекламують фабрику і товар. Вони настільки нав'язливі, що таки забивають основну принаду. Хочеться кудись втекти. Пані пішли, куди їх повели ноги. І, на щастя, вивели на гору праворуч від водоспаду, з напівзруйнованими будівлями і запаморочливим краєвидом – прямовисне урвище з однієї сторони, зелені луки з інших. Знов перехопило подих. Вже удруге за поїздку! Українська природа значно багатогранніша за іноземну. Там просто красоти – прісно і монотонно. В нас же одночасно задіяні протилежні почуття – огида і захоплення, радість і зневіра. Тому враження від місцевої природи більш тривкі і яскраві. Декілька днів потому пані ще аналізували свої почуття. Зі скрипом перемогло захоплення.

Природа співає – пані відгукуються

Одного травневого дня природа особливо розспівалася. Чи то зозулі були винні, чи буйні посіви ріпаку, але літні пані знову відчували нестримне бажання «рвонути» на природу. Цього разу намічався пікнік. Омріяні канапки планувалися лише після огляду якихось культурних цінностей. Оглядався Почаїв, планувалося купання у джерелі святої Анни. Почаїв (вже вдруге!) відзначився якимось культурним дощем, грозою, ураганим вітром. Хлопчина-семінарист

добросовісно провів екскурсію, оповів всі легенди, показав визначні місця. Пані шанобливо приклалися до мощей святих, попили води з 90-метрового колодязя, але виявились занадто легкодухими, щоб пройти у печери. Все-таки гріхів із роками накопичується багато, а стіни печери, як і скелі Довбуша, не до всіх толерантні. Джерело святої Анни не дуже подібне на власне криницю, це скоріше досить велика купальня з блакитно-білуватою пінистою водою, що містить гліцерин і має лікувальні властивості. Хворі та убогі звідусіль з'їжджаються до джерела, щоб зцілитися. Незважаючи на пронизливий вітер, температуру повітря (+14) та води (вона завжди однакова – +8), десятки людей у купальниках, сорочках та просто у верхньому одязі безстрашно пірнають у воду. Знову легкодухість, знову пані пасуть задніх – у воду стрибають не вони. Їхні молоді супутниці занурюються у купальню разом із маленькими дітьми – на ранок всі здорові та бадьорі. Пані ж тим часом ласують знаменитими місцевими пряниками та пиріжками з повидлом. У другій половині життя їжа – одна з найбільших утіх і компенсація за втрачені можливості. Попереду пікнік у будиночку лісника та милування (знову!) звірами у загоні. Скидається на те, що пані вже до кінця життя щомісяця милуватимуться дикими тваринами. Ну що ж, це не найгірше. Ватажок прогулянкової компанії обіцяє, що за мить вони прибудуть в село Заруддя (Забужжя, Заброддя?), де привітне багаття поблизу лісної хатиночки зігріє спрагле товариство і омріяні канапки з оселедцем нарешті знайдуть вдячних споживачів. Ось і довгоочікуваний поворот наліво, і лісова дорога, що обіцяє блаженство. За 10 хвилин всі розуміють, що блаженства не буде. Принаймні на цій дорозі. Вибирається інший поворот – «саме той». На жаль, знову хибний. Третя спроба дещо вдаліша – для тих, хто захотів розім'ятися і нагуляти апетит. «Рафік» застряг у болоті. Визволяти його кинулися всі пасажирки, щойно викупані в цілющому джерелі. Сили їм вочевидь прибуло, бо мікроавтобус

вискакує з болота, як грайливий пес. Дівчата зі сміхом пакуються в транспортний засіб, щойно звільнений ними з болотного полону, діти верещать від захоплення. Попереду врешті-решт з'являється хатинка лісника і... загорода з дикими звірами. Що це за звірі, до кінця прогулянки з'ясувати не вдалося. Всі зійшлися на тому, що це, певно, лосі, але схоже також на оленів. Принаймні харчування для них було обрано безпомилково. Лосе-олени чудово хрумкали печиво «Марія», заїдаючи білим хлібом. Старші пані розімлили від тряської дороги та хвойного аромату. Їх охопила сентиментальність, тож нічого дивного, що вони заклали перед звичайнісіньким равликом, який сидів на листку. Були використані всі можливі вигуки та вирази розчулення (правда, до сліз зворушення не дійшло). Негода знову загнала відпочивальників у лісникове житло. Довгоочікувані бутерброди з'їдені. Чекати від життя більше нічого. Час повертатися додому.

Зваблива Ялта очима поміркованої пані

Про Ялту написано таке, що в ній ніби і місця нема літнім пані. Тобто жити вони там можуть, куди ж подінеш цей прошарок, а от відпочивати вже й не годиться. Не дивно, що пані для відвідання Ялти вибирає найромантичніший місяць року – грудень. Це час, коли безпробудно спить все: медсестри на процедурах, інструктор на лікувальній гімнастиці, баклани на пляжі й відпочивальниці на санаторних ліжках (звичайно, крім тих постбальзаківських мадам, які, понабиравши силу-силенну яскравих убрань та косметики кислотних кольорів, вирушають у відомчі санаторії на пошуки самотнього грошовитого щедрого військового у відставці – ха, ха!).

...

Далі — у повній книжці «Старші пані як явище».

nashaknyga.com.ua